

XVIII. A KORRUPCIÓS BŰNCSELEKMÉNYEK

INZELT ÉVA

XVIII.1. Szabályozástörténet

XVIII.1.1. A régebbi kódexek

XVIII.1.2. Az 1978. évi Btk. (és módosításai)

XVIII.2. A hatályos szabályozás bemutatása

XVIII.2.1. A gazdasági vesztegetés

XVIII.2.2. Az aktív hivatali vesztegetés

XVIII.2.3. A passzív hivatali vesztegetés

XVIII.2.4. Vesztegetés (elfogadása) bírósági vagy hatósági eljárásban

XVIII.2.5. Befolyás vásárlása

XVIII.2.6. Befolyással üzérkedés

XVIII.2.7. A korrupciós bűncselekmények feljelentésének elmulasztása

XVIII.3. A hatályos szabályozás elemzése és értékelése

XVIII.3.1. Az előny jogtalansága

XVIII.3.2. A hálapénz büntetőjogi megítélése

XVIII.3.3. Szigorodó büntetések

XVIII.3.4. A fontosabb ügyben intézkedésre hivatott személy általi elkövetés kérdése

XVIII.4. De lege ferenda javaslatok

XVIII.4.1. A hálapénz

XVIII.4.2. Az aktív hivatali vesztegetés célzata

XVIII.4.3. A fontosabb ügyben intézkedésre hivatott személy

XVIII.4.4. Az önálló intézkedésre jogosult személy

XVIII.4.5. A büntetés enyhítése vagy a büntethetőség megszűnése

XVIII.5. Felhasznált irodalom

XVIII.1. SZABÁLYOZÁSTÖRTÉNET

XVIII.1.1. A RÉGEBBI KÓDEXEK

A *büntettekről és vétségekről szóló 1878. évi V. törvénycikk* (Csemegi-kódex) az első modern magyar büntető törvénykönyv. XLII. fejezetében, amely *A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek* címet viseli, található az azon cselekmények, amelyek a mai felfogásban korrupciónak tekinthetők. Ezek a passzív hivatali vesztegetés (465. §), vesztegetés köteleességszegéssel (467–468. §), az aktív hivatali vesztegetés (470. §), valamint a hivatali hatalommal visszaélés (471. §). E tényállásoknál a védett jogi tárgy az állami hatalom rendeltetésszerű gyakorlásának biztosítása a büntetőjog által. A törvény meghatározza a közhivatalnok fogalmát is (461. §).

A magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről szóló 1940. évi XVIII. törvénycikk a közhivatalnok fogalmát kiszélesítette (lásd 3. §). A közoktatási, honvédelmi vagy gazdálkodási tennivalóinak teljesítésére, úgyszintén az állam, a törvényhatóság vagy a község intézeteiben, közintézményeiben, közműveiben vagy üzemeiben való működésre hivatalánál, szolgálatánál vagy különös megbízásánál fogva köteles minden személyt e fogalom alá sorolt.

Az egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről szóló 1942. évi X. törvénycikk szabályozta a vesztegetés különböző formáit lásd: tiltott ajándékozás (3. §), ajándék tiltott követelése és elfogadása (4. §), befolyással üzérkedés (5. §), továbbá az e bűncselekményekhez kapcsolódó szankciókat. E törvény az, amely a befolyással üzérkedést is a büntetendő cselekmények között kodifikálja.

A Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről szóló 1961. évi V. törvény XI. fejezete (*Az államigazgatás és az igazságszolgáltatás elleni büntettek*) II. címe *A hivatali büntettek* címszó alatt szabályozza a hivatali visszaélést (144. §), a jogtalan előny követelését vagy elfogadását (149–150. §), a hivatali vesztegetést (151–152. §), valamint a befolyással üzérkedést (153. §). E törvényben kerül először pónalizálásra a gazdasági vesztegetés (235. §), igaz, a törvény XIII. fejezetének (A népgazdaság elleni büntettek) I. címe, *A gazdálkodás rendjét sértő büntettek* között.

XVIII.1.2. AZ 1978. ÉVI BTK. (ÉS MÓDOSÍTÁSAI)

Az 1970-es évek elejétől kezdődött el a *Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény* (1978. évi Btk.) kodifikációja. E folyamat során megfogalmazásra került, hogy a hivatali és gazdasági vesztegetést, valamint a befolyással üzérkedést egy fejezetben szükséges szabályozni. *Bócz Endre*¹ is hangsúlyozza, hogy a vesztegetés és a befolyással üzérkedés nem belső gazdasági bűncselekmény, hanem az állami és szövetkezeti gazdálkodásban az állampolgárokkal való érintkezés tekintetében jelentkező bűnös magatartás. Így nem a gazdasági bűncselekményeket tartalmazó fejezetben,

¹ Bócz (1998) 31–34. o.

hanem a XV. fejezetben (Az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények) *A közélet tisztasága elleni bűncselekmények* címszó alatt kodifikálták e magatartást is.

Ezek a bűncselekmények a közélet tisztasága, az állami és társadalmi szervek, a hivatalos és/vagy közfeladatot ellátó személyek törvényes, pártatlan és befolyástól mentes működését kívánták biztosítani. A korrupciós bűncselekmények megingatják az állami intézményekbe, azok szabályszerű működésébe vetett bizalmat. A korrupciós cselekmények jellemzői, hogy legalább két személy részvétele szükséges, ahol az egyik fél (passzív fél) döntési jogosultsággal rendelkezik, valamilyen szükségletkielégítés történik, továbbá a felek hathatós együttműködése és konspiráció van jelen.²

Az 1978. évi Btk. vesztegetés elnevezés alatt külön paragrafusokban szabályozta a korrupciós tényállásokat. Ezen belül a szakirodalom³ megkülönböztette a passzív hivatali vesztegetést (250. §), a passzív gazdasági vesztegetést (251–252. §), az aktív hivatali vesztegetést (253. §) és az aktív gazdasági vesztegetést (254. §). A közélet tisztasága elleni bűncselekmények cím alatt szabályozta a 1978. évi Btk. a vesztegetés feljelentésének elmulasztását (255/B. §), a befolyással üzérkedést (256. §), a befolyás vásárlását (256/A. §), valamint a közérdekű bejelentő üldözését⁴ (257. §).

Az 1978. évi IV. törvény módosításáról szóló 2001. évi CXXI. törvény iktatta be a hatósági eljárással kapcsolatos aktív és passzív vesztegetést (255. §), továbbá nemzetközi jogharmonizációs kötelezettségből adódóan⁵ a nemzetközi kapcsolatokban történő vesztegetés üldözését is jogrendszerünk részévé kellett tenni (258/B–F. §).

A szabályozásnak ügyelnie kell arra, hogy a vesztegetés két fél érdekközösségén alapuló megállapodás, emiatt különböztetjük meg az aktív és a passzív vesztegetést.

A *passzív hivatali vesztegetés büntetést* [250. § (1) bekezdés] az a hivatalos személy követi el, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, vagy a jogtalan előnyt vagy ennek ígérését elfogadja, illetőleg a jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért. Minősített esetei [250. § (2) és (3) bekezdés], ha az elkövető vezető beosztású vagy fontosabb ügyekben intézkedésre hivatott hivatalos személy, illetve még súlyosabban minősül a cselekmény, ha a hivatalos személy a jogtalan előnyért hivatali kötelességét megszegi, hatáskörét túllépi, vagy hivatali helyzetével egyébként visszaél, illetőleg ha a cselekményt bünszövetségben vagy üzletszerűen követi el.

A *passzív gazdasági vesztegetés vétségét* [251. § (1) bekezdés] követi el a költségvetési szervnek, gazdálkodó szervezetnek vagy az egyesületnek az a dolgozója, illetőleg tagja, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, vagy a kötelességének megszegéséért az ilyen előnyt, illetve annak ígérését elfogadja, vagy a jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért. A *passzív gazdasági vesztegetés büntetést* [252. § (1) bekezdés] követi el a költségvetési szervnek, gazdálkodó szervezetnek

² KRÁNTZ (1988)

³ SINKU (2005) 309–317. o.

⁴ E cselekmény 2013. február 1. napjától szabálysértéssé minősült át.

⁵ Tudniillik hazánk csatlakozott a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Bulgária, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott – a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló – egyezményhez (kihirdetéséről a 2000. évi XXXVII. törvény gondoskodott); valamint az ENSZ Meridában, 2003. december 10-én kelt korrupció elleni egyezményéhez (amelyet a 2005. évi CXXXIV. törvény hirdetett ki).

vagy az egyesületnek az az önálló intézkedésre jogosult dolgozója, illetve tagja, aki a működésével kapcsolatban jogtalan előnyt kér, vagy az ilyen előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért.

Az *aktív hivatali vesztegetés büntetetté* [253. § (1) bekezdés] az követi el, aki hivatalos személy működésével kapcsolatban, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér. Szintén aktív hivatali vesztegető az elkövető, ha az előnyt azért adja vagy ígéri, hogy a hivatalos személy a hivatali kötelességét megszegje, a hatáskörét túllépje, vagy a hivatali helyzetével egyébként visszaéljen [253. § (2) bekezdés]. Az 1978. évi Btk. a 253. § (3) bekezdésében szabályozza azt az esetet, amikor a gazdálkodó szervezet vezetője, illetőleg ellenőrzésre vagy felügyeletre feljogosított tagja vagy dolgozója az aktív hivatali vesztegetést a gazdálkodó szervezet érdekében követi el, és a felügyeleti vagy az ellenőrzési kötelezettségének teljesítése a bűncselekmény elkövetését megakadályozhatta volna. E cselekmény gondatlan alakzata is büntetendő [253. § (4) bekezdés]. A (3)–(4) bekezdés esetében az elkövetési magatartás a felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség nem teljesítése, vagyis a kötelezettségek teljesítése esetén a bűncselekmény nem valósulhatott volna meg. További feltétel még, hogy az aktív vesztegető a gazdálkodó szervezet érdekében kell hogy elkövesse cselekményét.

Az *aktív gazdasági vesztegetés vétségét* [254. § (1) bekezdés] követi el, aki költségvetési szerv, gazdálkodó szervezet vagy egyesület dolgozójának, illetve tagjának, vagy reá tekintettel másnak azért ad, vagy ígér jogtalan előnyt, hogy a kötelességét megszegje. E bűncselekmény célzatos, csak egyenes szándékkal követhető el.

Az 1978. évi Btk. 137. § 19. pontja értelmében a *gazdálkodó szervezet: az 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről* (Ptk.) 685. §-ának c) pontjában felsorolt gazdálkodó szervezet, valamint az a szervezet, amelynek gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira a Ptk. szerint a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A Ptk. 685. § c) pontja alapján gazdálkodó szervezet: az állami vállalat, az egyéb állami gazdálkodó szerv, a szövetkezet, a gazdasági társaság, az egyesülés, az európai gazdasági egyesülés, a közhasznú társaság, az egyes jogi személy vállalata, a leányvállalat, a vízgazdálkodási társulat, az erdőbirtokossági társulat, a végrehajtói iroda, továbbá az egyéni vállalkozó. Az állam, a helyi önkormányzat, a költségvetési szerv, az egyesület, a köztisztület, valamint az alapítvány gazdálkodó tevékenységével összefüggő polgári jogi kapcsolataira is a gazdálkodó szervezetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni, kivéve ha a törvény e jogi személyekre eltérő rendelkezést tartalmaz. A felsorolt szervezetek alkalmazottainak, tagjainak kötelezettségét jogszabályok, munkaköri leírások tartalmazzák. Emiatt csak olyan kötelezettségek alapján beszélünk tényállásszerűségről, amelyek jogilag szabályozottak.⁶

Vesztegetés bírósági vagy más hatósági eljárásban büntetett [255. § (1) bekezdés] követ el, aki azért, hogy más a bírósági vagy más hatósági eljárásban a törvényes jogait ne gyakorolja, vagy a kötelezettségeit ne teljesítse, neki vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad. Fontos leszögezni, hogy ha az előny elfogadója az

⁶ FINSZTER (2008) 39–42. o.

eljárásban részt vevő hivatalos személy, akkor passzív hivatali vesztegetés megállapítására kerül sor.

A korrupciós bűncselekményekre jellemző a felek közötti érdekközösség, titkosság és konspiráció. E tulajdonságok miatt a korrupció óriási latenciával bír. A felek közötti érdekazonosság megtörését célozza a korábban *büntethetőséget megszüntető ok*, illetve a *2011. évi CL. törvénnyel* a büntethetőséget megszüntető ok helyett bevezetett *a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére lehetőséget adó szabály*. E szabály értelmében korlátlanul enyhíthető, különös méltánylást érdemlő esetben mellőzhető a büntetése annak az elkövetőnek, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, az elkövetés körülményeit feltárja, passzív vesztegetés esetén a kapott jogtalan vagyoni előnyt vagy annak ellenértékét a hatóságnak átadja. Mivel hazánk ratifikálta az Európa Tanács korrupcióról szóló büntetőjogi egyezményét, az abban foglaltak végrehajtását az Európa Tanács Korrupció Elleni Államok Csoportja (Group of States against Corruption – GRECO) ellenőrzi. A GRECO Magyarország harmadik körös országértékelése után, 2010. június 11-én az automatikus, kötelező erővel bíró és teljes büntetés alóli mentességet adó – akár aktív, akár passzív, hazai hivatali vagy gazdasági vesztegetést elkövetőkre vonatkozó – szabályozás felülvizsgálatát írta elő.⁷ A jelentésben aggodalmukat fejezték ki a téren, hogy bírói felülvizsgálat nélkül aktív és passzív korrupció nagyon súlyos esetekben is teljes büntetlenséget lehet élvezni. Úgy gondolják, hogy „fennáll a veszélye annak, hogy visszaélnék ezzel az eszközzel, például úgy, hogy a megvesztegetett személy nyomást gyakorol a vesztegetőre annak érdekében, hogy az még nagyobb összeget adjon át neki”⁸. A magyar szabályozásban problémásnak találták az időbeli korlát hiányát, vagyis hogy a bejelentésnek elég azelőtt kell történnie, hogy a cselekmény a hatóság tudomására jutott volna. Sételmezték, hogy nincs lehetőség az egyedi körülmények mérlegelésére, azon okok vizsgálatára, hogy miért hozza az elkövető a hatóság tudomására a cselekményt. Nem tartották megfelelőnek azt sem, hogy nem a bíróság dönt e kérdésben. Az új szabály értelmében nem „automatikusan” kerül alkalmazásra e kedvezmény. A döntés a bíróság kezében van, a kedvezmény mértékének megállapítása is a bírói döntés függvénye, ami így az egyedi körülmények mérlegelésére is lehetőséget ad. A bűncselekmény bejelentésére vonatkozó időbeli korlátot nem határozott meg a jogalkotó, amit a törvény indokolásában azzal magyaráznak, hogy a sikeres felderítéshez fűződő érdeke a hatóságnak mindaddig fennáll, amíg más forrásból nem jut a hatóság tudomására a cselekmény.

A *vesztegetés feljelentésének elmulasztása büntettét* (255/B. §) követi el az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést (250–255. §) követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést. A hivatalos személyt – hivatásából adódóan – feljelentési kötelezettség terheli, amelynek elmulasztása bűncselekmény.

A *befolyással üzérkedés büntettét* (256. §) követi el, aki arra hivatkozással, hogy

⁷ [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2009\)8_Hungary_One_HU.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2009)8_Hungary_One_HU.pdf)

⁸ [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2009\)8_Hungary_One_HU.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2009)8_Hungary_One_HU.pdf) 24. o.

hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más részére jogtalan előnyt kér vagy elfogad. *Befolyással üzérkedés vétségét* követi el, aki a fenti magatartást gazdálkodó szervezet vagy egyesület dolgozójával, illetve tagjával kapcsolatban követi el. A bűncselekmény megvalósulását illetően közömbös, hogy az elkövető kinek a részére kéri az előnyt. *Sinku Pál* szerint⁹, ha az előny adója a befolyással üzérkedőnek azért adja az előnyt, hogy ő a befolyását érvényesítse, és nem az előny adója a korrupciós kapcsolatok kezdeményezője, bűncselekmény nem valósul meg. Ha azonban más személynek azért adja az előnyt, hogy ügyének kedvező elbírálása miatt azt az eljáró hivatalos személynek adja, hivatali vesztegetés (253. §) miatt vonható felelősségre. *Sinku* hangsúlyozza a szolgáltatás–ellenszolgáltatás viszonyának tisztázását e cselekmény kapcsán, hiszen az ellenszolgáltatás a befolyás érvényesítése.

A 256/A. §-ban szabályozott befolyás vásárlása tényállást a *2011. évi CL. törvény* iktatta be az 1978. évi Btk.-ba, ami 2012. január 1-jétől volt hatályos. *Befolyás vásárlása büntettét* követi el, aki olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt vagy gazdálkodó szervezet vagy egyesület dolgozóját, illetve tagját befolyásol, vagy reá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér. Bevezetésére a GRECO harmadik körös értékelése alapján került sor.¹⁰ A jelentés elismerte, hogy az aktív befolyással üzérkedés egyes eseteiben az aktív vesztegetésre vonatkozó rendelkezéseket lehet alkalmazni, azonban az Európa Tanács korrupcióról szóló büntetőjogi egyezménye 12. cikkében¹¹ meghatározott a befolyással üzérkedés mind aktív, mind passzív formáját e tényállás nem fedi le. Az egyezmény és a jelentés szerint „nem feltétele ugyanis, hogy a hivatalos személyt a befolyással üzérkedő megvesztegesse; a döntéshozó hivatalos személyre gyakorolt (állított vagy tényleges) jogtalan befolyásolás különbözhet az (ígért) jogtalan előnytől”¹². A jelentésben megfogalmazott ajánlás szerint biztosítani kell, hogy az aktív befolyással üzérkedésre vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás teljes mértékben megfeleljen a 12. cikkben foglalt rendelkezéseknek.¹³

⁹ SINKU (2005) 319. o.

¹⁰ [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2009\)8_Hungary_One_HU.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2009)8_Hungary_One_HU.pdf) 22. o.

¹¹ 12. cikk: „Mindegyik Szerződő Fél megteszi azokat a jogalkotási és egyéb intézkedéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy – belső jogával összhangban – szándékos elkövetés esetén bűncselekménnyé nyilvánítsa, ha ellenszolgáltatásként jogtalan előnyt ígérnek, adnak vagy ajánlanak fel közvetlenül vagy közvetve olyan személynek, aki azt állítja vagy megerősíti, hogy képes jogtalan befolyást gyakorolni a 2., a 4–6. és a 9–11. Cikk szerinti személy döntéshozatalára, függetlenül attól, hogy az előnyt számára vagy másnak ígérik, adják, illetőleg ajánlják fel; ugyanígy bűncselekménnyé nyilvánítsa az ellenszolgáltatásként járó ilyen előny kérését, elfogadását, valamint ígéretének vagy ajánlatának elfogadását; tekintet nélkül arra, hogy tényleg befolyást gyakorolt-e, illetőleg arra, hogy a feltételezett befolyás elérte-e a kívánt eredményt.”

¹² [http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3\(2009\)8_Hungary_One_HU.pdf](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/evaluations/round3/GrecoEval3(2009)8_Hungary_One_HU.pdf) 22. o.

¹³ Részletesen lásd HOLLÁN (2012) 17–29. o.

XVIII.2. A HATÁLYOS SZABÁLYOZÁS BEMUTATÁSA¹⁴

A Btk. XXVII. fejezetében *A korrupciós bűncselekmények* fejezetenév alatt, egy fejezetben szabályozza a szűkebb értelemben vett korrupciós bűnözést. A fejezet elnevezése azért is figyelemre méltó, mert egy kriminológiai fogalmat büntető anyagi jogi fogalommá alakít a törvény. Érdemes megjegyezni, hogy nemcsak az e fejezetben tárgyalt vesztegetés vagy a befolyással üzérkedés, hanem a hivatali visszaélés, a hűtlen kezelés, a sikkasztás vagy a zsarolás is korrupciós bűncselekménynek tekinthető tágabb értelemben.¹⁵

A törvény indokolásában is szerepel, hogy „a törvény szerkezetileg is egyszerűsíti a tényállásokat, így egy fejezetben szabályozza az 1978. évi Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő, a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket”. Ennek indoka, hogy a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények elkövetési magatartása, valamint büntetési tétele is megegyezik a megfelelő közélet tisztasága elleni bűncselekmény tényállásával. Ennek megfelelően a törvény az adott tényállásoknál önálló bekezdésben utal arra, hogy az ott szabályozott cselekmény külföldi hivatalos személy vagy külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző személy vonatkozásában is büntetendő, ahol ez nemzetközi szerződések, illetve az Európai Unió jogi aktusai alapján szükséges.¹⁶ Az egyszerűsítés valóban ildomos, logikus és követhető.

Jelentős újítása a szabályozásnak, hogy az 1978. évi Btk. szövegezésében nehezen kezelhető vesztegetés tényállását a 2012. évi Btk. tagolja, és külön elnevezésű tényállásokként kodifikálja őket. Az aktív vesztegetést „vesztegetés”, a passzív vesztegetést „vesztegetés elfogadása” elnevezés alatt szabályozza. Ennek megfelelően megkülönböztet: vesztegetést (290. §), vesztegetés elfogadását (291. §), hivatali vesztegetést (293. §), hivatali vesztegetés elfogadását (294. §), vesztegetést bírósági vagy hatósági eljárásban (295. §), vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban (296. §), vesztegetés feljelentésének elmulasztását (297. §), befolyás vásárlását (298. §), valamint befolyással üzérkedést (299–300. §).

A fejezet az aktív gazdasági vesztegetéssel kezdődik, amelyet vesztegetés (290. §) elnevezéssel illet a törvény. Az 1978. évi Btk. a passzív hivatali vesztegetés tényállás tárgyalásával kezdte (1978. évi Btk. 250. §), ezt követte a passzív gazdasági vesztegetés (1978. évi Btk. 251–252. §), az aktív hivatali vesztegetés (1978. évi Btk. 253. §), majd pedig az aktív gazdaság vesztegetés (1978. évi Btk. 254. §).

Az új Btk.-ban szereplő vesztegetési tényállások sorrendváltozását nem tartom indokoltnak. Véleményem szerint a hivatali vesztegetés az, amelyet kiindulós tényállásnak kell tekintenünk, hiszen a hivatali hatalommal való visszaélés, az állami intézményekbe vetett bizalom a vesztegetés elsődleges típusa. A szabályozás további érdekessége, hogy míg a hivatali vesztegetések esetén a törvény használja a „hivatali” jelzőt, addig a gazdasági vagy más szakirodalmi megközelítésben gazdálkodó szer-

¹⁴ Lásd INZELT (2014) 39–51. o.

¹⁵ Soós – HAZAFI (2006)

¹⁶ Az alábbiakban ezen utaló szabályokra az egyes tényállások elemzésénél nem térek ki.

vezettel kapcsolatos vesztegetés¹⁷ esetén a gazdasági jelzõt nem nevesíti a tényállás elnevezésekor. Ami a terminológiát illeti, egyetértek *Hollán Miklóssal*¹⁸, hogy a vesztegetés elfogadása nem szerencsés kifejezés, hiszen a passzív vesztegetõ valójában nem az aktív vesztegetést fogadja el, hanem a jogtalan elõny kapcsán valósít meg elkövetési magatartásokat.

XVIII.2.1. A GAZDASÁGI VESZTEGETÉS

Aktív gazdasági vesztegetés büntettét (290. §) követi el, aki gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végzõ személynek vagy rá tekintettel másnak azért ad vagy ígér jogtalan elõnyt, hogy a kötelességét megszegje. Az elkövetési magatartás a jogtalan elõny adása vagy ígérése, célzata a kötelességszegés.

A tényállásban a „kölségvetési szerv, gazdálkodó szervezet, egyesület dolgozója, illetve tagja” kifejezés helyett az adott szervezet „részére vagy érdekében tevékenységet végzõ személy” kifejezés szerepel. Ezáltal a jogalkotó értelmezési problémákat küszöbölt ki. Az új szabály értelmében az adott szervezettel bármilyen jogviszonyban lévõ személy alanya lehet, így például megbízási, vállalkozási, vagy munkaszerzõdés keretében tevékenységet végzõ személy is. Az indoklás arra hivatkozik, hogy a „kölségvetési szerv” és az „egyesület” fogalom tényállásban történõ szerepeltetésétõl az „egyszerûsítés” elvének megfelelõen a jogalkotó eltekint, figyelemmel arra, hogy Ptk. 685. § c) pontjában meghatározott gazdálkodó szervezet fogalmát a törvény – átvéve az 1978. évi Btk. 137. § 19. pontjában található fogalommeghatározást – a „kölségvetési szerv”-re is érti [459. § (1) bekezdés 8. pont]. Minõsített esetek az önálló intézkedésre jogosult személlyel kapcsolatos elkövetés (egyõtõl öt évig terjedõ szabadságvesztés, amely szigorítást jelent), bünszövetségben történõ vagy üzletszerû elkövetés (új minõsített eset e tényállás tekintetében).

A fejezetben szereplõ egyes tényállások felépítésérõl elmondható, hogy egységes és átlátható abban a tekintetben, hogy általában a tényállás utolsó bekezdése tartalmazza a korlátlan enyhítésre, mellõzésre vonatkozó szabályt, az utolsó elõtti bekezdés pedig a külföldi hivatalos személy, külföldi gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végzõ személyre tartalmaz utalást. Ez az egység megtörik a hivatali vesztegetés [293. § (3) bekezdés] esetén a külföldi személyek vonatkozásában, és a befolyással üzérkedés [299. § (3) bekezdés] esetén. Fontos hangsúlyozni, hogy a korlátlan enyhítésre, mellõzésre vonatkozó passzus nem volt biztosítva a befolyás vásárlása és a befolyással üzérkedés esetében. A jogalkotó, korrigálandó kodifikációs hibáját, a *2015. évi LXXVI. törvény egyes büntetõjogi tárgyú törvények módosításáról szóló törvénnyel*¹⁹ bevezeti a korlátlan enyhítés lehetõségét valamennyi korrupciós bûncselekmény tekintetében. A törvényjavaslat indoklása szerint „a korrupciós bûncselekményeknél kiemelkedõen magas a latencia. Az ilyen típusú bûncselekmények felderítési hatékonyságának növelése érdekében a Javaslat a befolyás vásárlása

¹⁷ HOLLÁN (2014) 41–43. o.

¹⁸ Uo. 45. o.

¹⁹ A törvény 2015. július 1-jén lépett hatályba.

és a befolyással üzérkedés tekintetében is megteremti a korlátlan enyhítés lehetőségét, így valamennyi korrupciós bűncselekménynél egységesen biztosítva lesz e megoldás.”²⁰ Osztom Hollán Miklós véleményét, hogy az önfeljelentési hajlandóságot a büntethetőséget megszüntető ok visszaállításával lehetne hatékonyan előmozdítani.²¹

A fejezet a *passzív gazdasági vesztegetéssel* folytatódik, *vesztegetés elfogadása* néven (291. §). Az elkövetési magatartás a jogtalan előny kérése, elfogadása, ígéretének elfogadása vagy a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadójával egyetértés. Az elkövetési magatartásokból látszik, hogy a passzív korrupciós cselekmények tipikusan szóbeli elkövetést jelentenek, a bűncselekmény befejezettségéhez nem szükséges az előny kérése esetén a másik fél (pozitív) reakciója, továbbá az előny tényleges átadása. Minősített esetek a kötelességszegés, a bünszövegségben vagy üzletszerűen való elkövetés, illetve ha önálló intézkedésre jogosult személy követi el a cselekményt.

XVIII.2.2. AZ AKTÍV HIVATALI VESZTEGETÉS

A hivatalos személyek meghatározásában egyetlen lényeges változás következett be. Az 1978. évi Btk. 137. § 1. pont l) alpontja alatt – külön pontban – szabályozott személyek köre „jogszabály alapján közhatalmi, államigazgatási feladatokkal megbízott szervnél, testületnél az a személy, aki közhatalmi, államigazgatási feladatot lát el” kikerült a szabályozásból, és beépült a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pont k) alpontjának²² szabályai közé.

Aktív hivatali vesztegetés büntettét (293. §) követi el, aki hivatalos személyt a működésével kapcsolatban neki vagy rá tekintettel másnak adott vagy ígért előnnyel befolyásolni törekszik. Az elkövetési magatartás kiegészült a „befolyásolni törekszik” fordulattal, továbbá megszűnt az előny előtti „jogtalan” fordulat.

Az eredeti gazdasági vesztegetés kodifikálásánál mindenhol megmaradt a „jogtalan” előny fogalma, míg a hivatali vesztegetés, illetve a bírósági vagy hatósági eljárásban való vesztegetés esetén a jogtalan kitétel nem szerepel. Ezt a kodifikációs hibát orvosolta a jogalkotó a 2015. évi LXXVI. törvénnyel. A törvényjavaslat indokolása szerint „a Btk. XXVII. Fejezete következetlenül használja az »előny« milyenségének megjelöléseként a »jogtalan« szót, egyes tényállásokban megtalálható a »jogtalan« jelző, míg a tényállások egy részében a »jogtalan« kifejezés nem szerepel. Erre figyelemmel a következetesség érdekében a módosítás az érintett rendelkezése-

²⁰ A törvényjavaslat általános indokolása, illetve a 27–28. §-okhoz fűzött indokolás. <http://www.parlament.hu/trom40/04643/04643.pdf>, 24. o.

²¹ HOLLÁN (2015) 10. o.

²² k) az Alkotmánybíróságnál, a Köztársasági Elnök Hivatalánál, az Országgyűlés Hivatalánál, az Alapvető Jogok Biztosának Hivatalánál, a Magyar Nemzeti Banknál, az Állami Számvevőszéknél, bíróságnál, ügyészségnél, minisztériumnál, autonóm államigazgatási szervnél, kormányhivatalnál, központi hivatalnál, önálló szabályozó szervnél, rendvédelmi szervnél, a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálatnál, az Országgyűlési Órségnél, fővárosi vagy megyei kormányhivatalnál, önkormányzati igazgatási szervnél, megyei intézményfenntartó központnál vagy köztestületnél közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személy, akinek a tevékenysége a szerv rendeltetészerű működéséhez tartozik.

ket pontosítja, és a jogbiztonság érdekében rögzíti, hogy az előnynek jogtalannak kell lennie.”²³

A „befolyásolni törekszik” fordulattal pedig az indokolás szerint „a jogalkotó jelzi, hogy az előnynek alkalmasnak kell lennie a befolyásolásra, illetve az előny adásának célja a hivatalos személy befolyásolása”. Leszögezi azt is, hogy „egyrészt fogalmilag nem képzelhető el, hogy a befolyásolásra törekvéshez adott vagy ígért előny jogszerű legyen, másrészt az adott vagy ígért előny mindig az aktív vesztegető személyére nézve közvetlenül vagy közvetve jelent az addiginál kedvezőbb állapotot, ezért a »jogtalan« kifejezés használata felesleges”. E szabályozással a jogalkalmazó feladata lesz annak megítélése, hogy a befolyásolni törekszik magatartásforma megvalósul-e, továbbá hogy az adott cselekmény a szokásos ajándékozás keretei között vagy éppen a hála utólagos kifejezése befolyásolási törekvés nélkül.

XVIII.2.3. A PASSZÍV HIVATALI VESZTEGETÉS

A passzív hivatali vesztegetés (294. §) elkövetési magatartásai az előny kérése, az előny vagy ennek ígéretének elfogadása, a hivatalos személyre tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával való egyetértés. Az elkövetőre tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetértés esetén az elkövető abba nyugszik bele, hogy az ő működésével kapcsolatban és rá tekintettel részesüljön a harmadik személy a jogtalan előnyben. A minősített eseteket tekintve a „fontosabb ügyben intézkedésre hivatott hivatalos személy”, valamint a „más hivatalos személy fontosabb ügyben” eset megszűnt. Minősített esetek a vezető beosztású hivatalos személy elkövetése, a köteleesség megszegése, a hatáskör túllépése, a hivatali helyzettel visszaélés, a bűnszövetségben vagy üzletszerűen való elkövetés. Az alap- és minősített esetek büntetési tétele nem változott. A 2015. évi LXXVI. törvény e tényállás esetén is beillesztette a „jogtalan” jelzőt az előny elé.

XVIII.2.4. VESZTEGETÉS (ELFOGADÁSA) BÍRÓSÁGI VAGY HATÓSÁGI ELJÁRÁSBAN

A Btk. 295. §-ában szabályozott *vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban*, valamint a 296. §-ban meghatározott *vesztegetést elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban* tényállások esetén a törvény azt is büntetni rendeli, aki a bűncselekményt törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel vagy az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa kötelező határozatával létrehozott nemzetközi büntetőbíróóság, illetve az Európai Unió Bíróháza előtt folyamatban lévő eljárás során vagy azzal kapcsolatban követi el. A „vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban”

²³ A törvényjavaslat 36. §-ához fűzött indokolás.
<http://www.parlament.hu/irom40/04643/04643.pdf>, 34. o.

elkövetési magatartásai kiegészülnek az előny ígérének elfogadásával, valamint az elkövetőre tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadjával való egyetértéssel. Ezáltal a vesztegetés elfogadása elkövetési magatartásának szabályozása mind a gazdasági, mind a hivatali és mind a bírósági vagy hatósági eljárás vonatkozásában egységessé válik. A 2015. évi LXXVI. törvény e paragrafust is kiegészítette a „jogtalan” jelzővel.

XVIII.2.5. BEFOLYÁS VÁSÁRLÁSA

A 298. § szabályozza a *befolyás vásárlása* tényállást, amelyet az valósít meg, aki olyan személynek, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, vagy olyan személyre tekintettel, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol, másnak előnyt ad vagy ígér. A 2015. évi LXXVI. törvény öt módosítást hajtott végre a tényálláson:

- 1) A jogbiztonság érdekében, illetve az egységesítés jegyében kiegészült a „jogtalan” jelzővel.
- 2) Kodifikálásra került egy (1a) bekezdés, amely alapján az is büntetendő, aki magát hivatalos személynek kiadó személy részére vagy rá tekintettel másnak jogtalan előnyt ad vagy ígér. Ennek oka a javaslat indokolása szerint, hogy „az aktív oldali elkövetést jelentő befolyás vásárlása korrupciós bűncselekményként csak azt bünteti, aki olyan személynek vagy rá tekintettel másnak ad vagy ígér jogtalan előnyt, aki arra hivatkozik, hogy hivatalos személyt befolyásol. A befolyás vásárlása nem állapítható meg akkor, ha a jogtalan előnyt olyan személynek adják vagy ígérik, aki magát hivatalos személynek adja ki, miközben ennek a cselekménynek a passzív oldala a befolyással üzérkedés súlyosabban minősülő esete. A befolyás vásárlása semmilyen esetben sem lehet a hivatalos ügyek elintézésének módja.”²⁴ Véleményem szerint, aki magát hivatalos személynek kiadó személy részére ad vagy ígér jogtalan előnyt, nem befolyással vásárlást, hanem aktív hivatali vesztegetést valósít meg. Ezen álláspontomat támasztja alá több szakirodalmi okfejtés is.²⁵ Továbbá, ha valaki hivatalos személynek adja ki magát, akkor cselekménye csalásnak fog minősülni, amennyiben vagyoni előnyt szerez, ahogy erre Hollán is rámutat.²⁶
- 3) A Btk. 298. § (2) bekezdésében szereplő „illetve egyesület” kifejezés törlésre került, ami egy szövegezési hibának tekinthető, amit javított a jogalkotó. A fejezetben mindenhol a gazdálkodó szervezet kifejezés található, illetve a Btk. 459. § 8. pontja alapján e fogalom az egyesületet is takarja, így felesleges a duplikált feltüntetés.

²⁴ A törvényjavaslat 27–28. §-ának indokolása.

<http://www.parlament.hu/irom40/04643/04643.pdf>, 32. o.

²⁵ HOLLÁN (2015) 8. o.; GÁL (2014) 304. o.

²⁶ HOLLÁN (2015) 8. o.

- 4) Egy technikai jellegű módosítás, amely az (1a) bekezdés kodifikálása miatt történt, hiszen ezen alakzatot is el lehet követni külföldi hivatalos személlyel kapcsolatban.
- 5) A Btk. 298. § (4) bekezdésében pedig a befolyás vásárlása esetében is biztosítja a törvény a büntetés korlátlan enyhítését, illetve mellőzését.

XVIII.2.6. BEFOLYÁSSAL ÜZÉRKEDÉS

Befolyással üzérkedés büntetett követi el (299. §), aki arra hivatkozással, hogy hivatalos személyt befolyásol, a maga vagy más számára előnyt kér, az előnyt vagy ennek ígéretét elfogadja, illetve a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért előny kérőjével vagy elfogadójával egyetért. Az elkövetési magatartások igazodnak a vesztegetés elfogadásának elkövetési magatartásaihoz, így az előny kérése és elfogadása mellett büntetendő az ígéret elfogadása, valamint az adott vagy ígért az előny kérőjével vagy elfogadójával való egyetértés is. A befolyással üzérkedő a vesztegető és a vesztegetés elfogadója között található, emiatt szükséges, hogy az elkövetési magatartások igazodjanak a vesztegetés elfogadásának tényállásában szereplőkhöz. A *2015. évi LXXVI. törvény* e tényállást is kiegészíti az előny előtti „jogtalan” jelzővel, továbbá a büntetés korlátlan enyhítését, illetve mellőzését is lehetővé teszi a törvényi körülmények fennállása esetén.

Szintén a *2015. évi LXXVI. törvény* iktatta be a 300/A. §-t, amelyben az eddig hiányzó kötelezettségzegés – amely a kötelességnek előny adásához kötött teljesítése is – fogalmának magyarázatát adja.

XVIII.2.7. A KORRUPCIÓS BŰNCSELEKMÉNYEK FELJELENTÉSÉNEK ELMULASZTÁSA

A vesztegetés feljelentésének elmulasztása eredetileg a Btk. 297. §-ában volt szabályozva, az alábbiak szerint: az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést vagy vesztegetés elfogadását követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntetett követ el. A tényállásból kitűnik, hogy nem valamennyi korrupciós bűncselekmény feljelentésének elmulasztását kívánta eredetileg a jogalkotó szankcionálni. Ez merőben érdekes, hiszen például a hivatali vesztegetés elfogadása vagy a hivatali befolyással üzérkedés nem tartozott a feljelentési kötelezettség alá eső bűncselekmények közé. E helyzet azért is tekinthető furcsának, mert e cselekményeket súlyosabban rendeli büntetni a törvény (egyől öt évig terjedő szabadságvesztéssel), mint a gazdasági vesztegetést (három évig terjedő szabadságvesztés). A *2015. évi LXXVI. törvény* ezt a csorbát is kiköszörülte. Hatályon kívül helyezte a Btk. 297. §-át, egyúttal *Korrupciós bűncselekmények feljelentésének elmulasztása* alcímmel a 300. §-ban a következőként kodifikálta a tényállást: az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést, vesztegetés elfogadását, hivatali vesztegetést, hivatali vesztegetés elfogadását, vesztege-

tést bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban, befolyás vásárlását vagy befolyással üzérkedést követtek el, és erről a hatóságnak, mihelyt teheti, nem tesz feljelentést, büntettet követ el.

XVIII.3. A HATÁLYOS SZABÁLYOZÁS ELEMZÉSE ÉS ÉRTÉKELÉSE

XVIII.3.1. AZ ELŐNY JOG TALANSÁGA

A szakirodalom és a bírói gyakorlat szerint jogtalan előny lehet vagyoni, személyes vagy erkölcsi jellegű, amely az adott személyre nézve közvetlenül vagy közvetve kedvezőbb helyzetet eredményez. Vagyoni előny lehet pénz, bankszámla-követelés, pénzértékű dologi juttatás, kölcsön, hitel vagy tartozás elengedése. Személyes előny lehet visszerthes jogügylet, kereseti lehetőség biztosítása vagy elfogadása, szexuális kapcsolat létesítése²⁷. Erkölcsi előny lehet karrierelőny, például kitüntetésre felterjesztés. Az aktív hivatali vesztegetés esetében a szakirodalom azt mondja, hogy „az előny nem lehet jelentéktelen, annak felajánlását a társadalmi szokások nem helyteleníthetik (pl. névnapra pár szál virág, szimbolikus ajándék, kávéval, cigarettával való kínálás elfogadása a hivatalos megbeszélés során)”²⁸. Hivatali vesztegetés büntetéseért vonták büntetőjogilag felelősségre azt a terheltet, aki a vele szemben közlekedési szabálysértés miatt intézkedő rendőröknek „kávéra” pénzt ajánlott fel, azért, hogy tekintsenek el a helyszíni bírság kiszabásától.²⁹ A kávéval kínálás a mindennapi emberi interakciókhoz tartozó udvarias viselkedés, azonban a „kávéra” pénz felajánlás már nem, így e magatartás tekintetében büntetőjogi felelősség keletkezik.

Az előny jogtalanságával kapcsolatban fontos megemlíteni a bírói gyakorlat „szóróajándékokra” vonatkozó dilemmáját. *Gál István László* szerint³⁰ a vesztegetés minden formája esetén vizsgálni kell a kapott előny értékét, és azt, hogy a konkrét személy esetében ez az előny alkalmas lehetett-e arra, hogy őt motiválja. Véleménye szerint az előny a társadalomra veszélyesség hiánya miatt nem minősül jogtalanak, ha egyrészt olyan csekély értéket képvisel, ami nem alkalmas a befolyásolásra, másrészt „ha nem az előnyt elfogadó személy kérésére történik az előny átadása, és az előnyért cserébe nem tesz semmilyen ellenszolgáltatást az, aki az előnyt kapta”³¹.

²⁷ SINKU (2005) 310. o.; HORVÁTH – LÉVAY (2006); GÁL (2014) 291–292. o.

²⁸ SINKU (2005) 315. o.; HORVÁTH – LÉVAY (2006) 105. o.

²⁹ BH 2005. 44.; HORVÁTH – LÉVAY (2006) 105. o.

³⁰ GÁL (2014) 292. o.

³¹ Uo.

XVIII.3.2. A HÁLAPÉNZ BÜNTETŐJOGI MEGÍTÉLÉSE

Tóth Mihály álláspontja³² szerint a hálapénz minden formáját (akár előzetesen ígért vagy utólag elfogadott) kriminalizálta az új szabályozás azáltal, hogy a Btk. 291. § vesztegetés elfogadása cselekmény alaptényállása esetén a jogtalan előny elfogadásának nem feltétele a köteleességszegés.

A hálapénz utólagos elfogadásának büntetőjogi tilalmával kapcsolatos értelmezés pikantériáját a *Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény* (a továbbiakban: Mt.) 52. § (2) és (4) bekezdése adja. Vagyis az Mt. 52. § (2) bekezdése „a munkavállaló a munkáltató előzetes hozzájárulása nélkül harmadik személytől díjazást a munkaviszonyban végzett tevékenységére tekintettel nem fogadhat el vagy nem köthet ki”. Az Mt. 52. § (4) bekezdése szerint „díjazásnak minősül minden olyan vagyoni értékű szolgáltatás, amelyet harmadik személy a munkáltatót megillető szolgáltatáson felül a munkavállalónak nyújt”. A szakirodalomban a kérdés nem egyértelműen tisztázott.³³

Hollán Miklós³⁴ szerint, ha az orvos köteletségének teljesítéséért előzetesen vagy utólag előnyt fogad el, csak abban az esetben büntetendő vesztegetés elfogadásáért, ha a juttatás jogtalan, vagyis „a hálapénz elfogadásának törvényi tilalma alól a munkáltató nem adott felmentést”³⁵. Véleménye szerint az Mt. rendelkezése alapján „a munkáltató által engedélyezett hálapénz elfogadása az előny jogtalanságának hiányában nem minősül bűncselekménynek”³⁶. A munkáltató felmentése az új Btk. 15. § g) pontja és a 24. § büntethetőséget kizáró okként megjelölő „jogszabály engedélye” alapján válik jogszerűvé.

Amennyiben elfogadjuk ezt az érvelést, az – álláspontom szerint – a jogegyenlőség elvét, az állampolgárok – jelen esetben az orvosok, az egészségügyben dolgozók – egyenjogúságának elvét és érvényesülését is sérti, hiszen amelyik egészségügyi intézményben engedélyezi a munkáltató a hálapénz elfogadását, ott a személyzet nem valósít meg bűncselekményt, ahol pedig nem, ott büntetőjogi felelősséggel tartoznak ugyanazért a magatartásért.

Jómagam Tóth Mihállal értek egyet abban, hogy a „munkáltatói hozzájárulás nem teheti jogszerűvé” ezt a magatartást.

A kialakult helyzet tisztázása érdekében 2014. április 1-jén a Magyar Rezidens Szövetség *Polt Péter* legfőbb ügyészhez fordult azzal a kérdéssel, hogy az „orvosok által előre nem kért, utólag elfogadott előny (hálapénz) kimeríti-e az ügyészség szakmai álláspontja szerint a vesztegetés elfogadása tényállását?”³⁷.

A Legfőbb Ügyészség a beadvány vizsgálata után, 2014 májusában jogszabály-módosítást kezdeményezett a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnál. Az Igazságügyi Minisztérium 2015. március 3-i előterjesztése az egyes büntetőjogi

³² TÓTH (2013) 529. o.; TÓTH (2014)

³³ GELLÉR (2013) 18–21. o.; GÁL (2014) 297. o.; TÓTH (2014) 5. o.

³⁴ HOLLÁN (2014) 106–111. o.

³⁵ Uo. 111. o.

³⁶ Uo. 108. o.

³⁷ http://www.shp.hu/hpc/userfiles/geller/magyar_rezidens_szovetseg_allasfoglalas_kerese_2014_04_01..pdf

tárgyú törvények módosításáról szóló törvény tervezete³⁸ értelmében a Btk. 291. § (1) bekezdés tényállásának szövegét az „avagy a kötelességének megszegéséért” fordulat beiktatásával újból legalizálta volna a hálapénzt. Az azóta elfogadott *2015. évi LXXVI. törvény* nem módosította a hivatkozott tényállást.

XVIII.3.3. SZIGORODÓ BŰNTETÉSEK

A vesztegetés elfogadása (291. §) minősített eseteinél, egyrészt amikor kötelesség-szegés is történik, másrészt az önálló intézkedésre jogosult személy által való elkövetés esetén az egytől öt évig terjedő szabadságvesztéssel való szankcionálás súlyosítást jelent. Ugyancsak súlyosítás a vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban (296. §) alapeset büntetési tétele (egy évtől öt évig tartó szabadságvesztés). A törvény előterjesztéséhez fűzött általános indokolás kifejti: „a Nemzeti Együttműködés Programja úgy fogalmaz, hogy a »jogszabály szigora, a büntetési tételek növelése, az életfogytig tartó szabadságvesztés többszöri alkalmazása, az áldozatok védelme meg fogja fékezni a bűnök elkövetőit és világossá teszi a társadalom minden tagja számára, hogy Magyarország nem a bűnelkövetők paradicsoma«³⁹. A *2001. évi CXXI. törvény* volt az, amely beiktatta a súlyosabb büntetési tételeket a korrupciós bűncselekményeknél. E megemelt büntetési tételeket az új Btk. meghagyta, illetve az általános részben tapasztalható súlyosítási tendencia, amely kihat a korrupciós cselekmény esetén kilátásba helyezett büntetések fajtáira és volumenére. A szigorításra hangsúlyt helyező, csak és kizárólag a büntetési tételeket emelő büntetőpolitika a bűnelkövetés visszaszorítását nem tudja előidézni. A büntető igazságszolgáltatás látókörébe kerülő korrupciós bűncselekmények esetében pedig felmerül az a kérdés, hogy a jogalkotó valóban az ún. kisstílusú korrupciós esetekre (például pár ezer forint átadása a közterület-felügyelőnek) kívánta-e megfogalmazni e súlyos büntetéseket.⁴⁰

XVIII.3.4. A FONTOSABB ÜGYBEN INTÉZKEDÉSRE HIVATOTT SZEMÉLY ÁLTALI ELKÖVETÉS KÉRDÉSE

A fontosabb ügyben intézkedésre hivatott személy általi elkövetés minősített esete megszűnik. E körülményt a büntetés kiszabása körében tartja értékelhetőnek a jogalkotó. Véleményem szerint e körülmény büntetékiszabás körében való értékelése nem eredményez egységes joggyakorlatot. A problémát megoldandó a jogalkotó értelmező rendelkezések keretében szerepeltethette volna a fogalom meghatározását. A helyzet érdekessége, hogy a vezető beosztású hivatalos személyek általi elkövetés változatlanul fennmaradt, így előfordulhat, hogy egy nem vezető beosztású személy, például ügyész vagy bíró passzív vesztegetési cselekménye enyhébben minősülhet, mint egy vezető beosztású rendőre ugyanazon ügy kapcsán.

³⁸ <http://www.kormany.hu/hu/dok?source=5&type=302#!DocumentBrowse>

³⁹ <http://konyvtar.bpugyvedikamara.hu/wp-content/uploads/2012/02/BTKeloterjesztes-tervezet.pdf>

⁴⁰ Lásd INZELT – KERESZI – LÉVAY (2014) 1–156. o.

XVIII.4. DE LEGE FERENDA JAVASLATOK

XVIII.4.1. A HÁLAPÉNZ

A *hálapénz* büntetőjogi megítélésének tisztázása érdekében a Btk. 291. § vesztegetés elfogadása alaptényállást az „avagy a kötelességének megszegéséért” fordulattal szükséges kiegészíteni, azzal a megjegyzéssel, hogy a hálapénz jogszabály általi legalizálása nem lehet a probléma kezelésének végső megoldása.

XVIII.4.2. AZ AKTÍV HIVATALI VESZTEGETÉS CÉLZATA

A Btk. 293. §-ában szabályozott aktív hivatali vesztegetés célzatos szabályozása nem felel meg a védett jogi tárgy (vagyis jelen esetben az állami intézmények törvényes, pártatlan és befolyástól mentes működése) szerinti követelményeknek. Egyetértek Hollán Miklós azon javaslatával⁴¹, hogy az aktív hivatali vesztegetés célzatos szabályozását meg kellene szüntetni.

XVIII.4.3. A FONTOSABB ÜGYBEN INTÉZKEDÉSRE HIVATOTT SZEMÉLY

A hivatali vesztegetések esetén a *fontosabb ügyben intézkedésre hivatott személy általi elkövetés* mint minősített eset visszaállítását javaslom, amelynek meghatározását egy értelmező rendelkezésnek kellene tartalmaznia. Ennek a fentebb kifejtett indokán kívül alapja, hogy a gazdasági vesztegetések esetén az „önálló intézkedésre jogosult személy” a hatályos szabályozásunk részét képezi, amelynek nem minden esetben feleltethető meg a „vezető beosztású hivatalos személyek” általi elkövetés, így indokolatlanul enyhítheti a jelen szabályozás a büntetőjogi felelősséget a hivatalos személyek esetén.

XVIII.4.4. AZ ÖNÁLLÓ INTÉZKEDÉSRE JOGOSULT SZEMÉLY

Az önálló intézkedésre jogosult személy fogalmának meghatározása is szükséges egy értelmező rendelkezés keretében. Ahogy Hollán is fogalmaz a terminológia kapcsán: „jogbiztonságot veszélyeztetően bizonytalan kontúrú fogalom”⁴².

⁴¹ HOLLÁN (2014) 81. o.

⁴² Uo. 172. o.

XVIII.4.5. A BÜNTETÉS ENYHÍTÉSE VAGY A BÜNTETHETŐSÉG MEGSZŪNÉSE

A büntetés korlátlan enyhítése vagy mellőzése szabály helyett vissza kellene állítani a büntethetőséget megszüntető ok intézményét. A jelen szabályozás nem ösztönzi a korrupcióban részt vevő felet, hogy cselekményét a hatóságnak jelentse. A felek közötti érdekközösség megtörése esetén és a feljelentési hajlandóságra elmozdulásakor szükséges, hogy a nyomozó hatóságoknak valamilyen hatékony eszköz legyen a kezükben.

XVIII.5. FELHASZNÁLT IRODALOM

- Bócz Endre (1998) „A kriminális korrupció a magyar büntetőjogban” In: *Írások a korrupcióról* (szerk. Gombár Csaba – Hankiss Elemér – Lengyel László). Helikon Kiadó, Budapest, 1998. 31–34. o.
- FINSZTER Géza (2008) „A közélet tisztasága elleni bűncselekmények oksága. A korrupció jogszempontú elemzése” *Magyar Rendészet*, 2008/4. 39–42. o.
- GÁL István László (2014) „XXVII. fejezet. Korrupciós bűncselekmények” In: *Magyar Büntetőjog – Különös Rész* (szerk. Tóth Mihály – Nagy Zoltán). Osiris Kiadó, Budapest, 2014.
- GELLÉR Balázs (2013) „Paraszolvencia – büntetőjogi kategória?” *Med et Jur*, 2013/4. 18–21. o.
- HOLLÁN Miklós (2012) „A befolyás vásárlásának büntetendőségéről” *Jogelméleti Szemle*, 2012/3. 17–29. o.
- HOLLÁN Miklós (2014) *Korrupciós bűncselekmények az új büntetőkodekxben*. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2014.
- HOLLÁN Miklós (2015) „A korrupciós bűncselekmények szabályozási újdonságai – egy törvényjavaslat margójára” *MTA Law Working Papers*, 2015/2016.
- HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós (szerk.) (2006) *Magyar Büntetőjog, Különös Rész*. 2. kötet. CompLex Kiadó, Budapest, 2006.
- INZELT Éva (2014) „A társadalom korrózióvédelme. Segít-e az új Btk. a korrupció visszaszorításában?” In: *Fiatal büntetőjogászok az új Büntetőtörvénykönyvről* (szerk. Mészáros Ádám). Magyar Jog- és Államtudományi Társaság, Szeged–Budapest, 2014. 39–51. o.
- INZELT Éva – KEREZSI Klára – LÉVAY Miklós (2014) *Korrupciós bűncselekmények a büntető igazságszolgáltatás tükrében*. ELTE ÁJK, Budapest, 2014. 1–156. o.
- KRÁNITZ Mariann (1988) *A korrupciós bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1988.
- SINKU PÁL (2005) „Az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények” In: *Büntetőjog. Különös Rész* (szerk. Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál). 5. kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2005. 309–319. o.

Soós István – HAZAFI Zoltán (2006) *A korrupció elleni küzdelem elvei és módszerei, a közszolgálati etika érvényesítése*. Tankönyv a köztisztviselők továbbképzéséhez. Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest, 2006.

http://www.nki.gov.hu/images/tudasbazis/archiv/3/3_korrupcio_tankonyv

TóTH Mihály (2013) „Az új Btk. bölcsőjénél” *Magyar Jog*, 2013/9. 525–534. o.

TóTH Mihály (2014) „Boríték kapható” *Élet és Irodalom*, 2014/28.